

R E G É L Ő.

PESTEN Csötörtökön November 7^{kén} 1833.

Megjelen társával együtt hetenkint kétszer Vasárnap és Csötörtökön. Fél évi díjja helyben 3 ft 12 xr boritéktalanul; postán 4 ft pengőben. Budapestiek évnegyedenkint-is válthatnak példányt boritéktalanul 1 ft 36 xr-jával.

A' folyóírásnak egyes száma 24 xr; egyes kép 12 xr. p. p.

I. TÖRTÉNET ÉS ELBESZÉLLÉS.

A' rabságba esett kisértet.

M ó r i t z t ó l.

A' szép Május első napjaiban Körösyné asszonyosság meglátogatá legkedvesebb barátnéját F-nét, ki nem rég vette azon szép falusi jószágot, mellyen most lakott. A' két jó barátnéknak bizodalmas beszélgetéseik közben az idő hamar elmúlt. F-né alkonyodáskor rendre vezeté Körösynét a' kastélyban, és szabad választást engede neki, hogy azon szobában hálhasson a' következtkező éjjel, mellyben neki tetszene; csak egy szobát rekeszte-ki a' választásból, azt t. i. mellyről a' ház-és falubeliek regélék, hogy benne éjelenként szörnyű láncz-csörgések és kisértetek dombórozása hallatik, mivel ott a' jószág előbbi tulajdonosának lelke kisért. Körösyné megvetvén az ilyen előitéleteket tréfálva monda, hogy a' látható lelket, melly mai időben nagy ritkaság volna, nagyon kívánná színről színre látni, 's e' szerint elhatározá, hogy sehol egyebütt, mint ama kisértetes szobában, fogja tölteni a' közelítő éjt. Sikeretlen volt a' házi asszonynak 's a' jelen volt társaságnak minden ellenvetése, mert Körösynét semmi se veheté-le feltett szándékáról, sőt még a' szobaleánynak sem engedte-meg, hogy vele menjen, mivel már ő maga magának is megtetszett hősi szerepében.

Vitéz asszonyunk a' legvidámabb arczczal nézegeté a' hajdankori izlésű szobát, mellyben éji nyugalmat veendő vala. Magos goth ablakok, a' falon régi szövetek, mellyekre mindenféle öldöklési jelenetek valának festve, régi töredékeny butorok, — a' szoba szegletében setéten pislogó gertyának kétes világa, — a' kandallón besüvöltöző szél, —

a' czinezogó bőregereknek az üveg ablakokhoz csapkodó szárnyaik által támadt recsegés — valóban mind meg annyi borzongató kezdete vala egy kísérteti jelenetnek. De hősnénket mind ezek el nem ijesztették, sőt azoknak öszvesége, mint valami különös, teljes tetszésére szolgált. Mi után tehát az ajtót betette volna, lefeküdt, 's még egy keveset olvasott. Az álom nem sokára mutatkozván eloltá gyertyáját, és — elaludt.

De nem sokára nagy zörgés serkenti őt fel — az ajtó kinyílik, és valaki nehéz lépésekkel jön előbbre. Körösyné ekkor megszóllal, hogy őt hijába ijesztenék, mivel felelmet nem ismer, 's hogy ő a' kísértetet megismeri. — Semmi felelet nem következik, sőt a' kísértet fel 's alá jár a' szobában; — most az ágyhoz közelít — és egy széket az ágy lába mellől feldönt. — Hősnénk azonban bátor marad, és fen szóval mondja, hogy legyen vége a' tréfának. — Erre az asztal is feldül, a' gyertyatartó földön gördül, 's azt a' kísértet nagy lármával tovább hengeríti, végre pedig az ágyra lép-fel. — Körösynénk vitézsége most se csökkent meg, 's magát győzedelmesnek vélvén, miután felkiált: „Rossz lélek, úgy közelíts hozzám, hogy bár mibe kerüljön is, megtudom, ki vagy!” kezeivel megfogja a' kísértetet, és két szőrös fület érez markában. Ezeket a' hő asszony feltétele szerint reggelig szándékozik kezébe tartani, csak hogy a' kísértetet felfedezhesse.

A' két fülnek tulajdonosa türelemmel engedé magát tartatni. Körösyné még türelmesebb maradt. Az éj hives volt, 's a' hősné annál örömebb látta a' hajnal hasadtát. Ekkor látá kezei közt — Burkust — a' nagy házi kutyát, melly neki kezeit nyalogatta. A' fogollyá tett kísértetet tehát elereszté, 's ez azonnal az ágy alá bujt, Körösyné pedig késő reggelig, miután jó izűt kaczagott volna, szunnyadott. A' reggelire egybe sereglett társaság már is tusakodott Körösynének késő megjelenése miatt. De milly nagy nevetség lön, midőn a' diadalmas Amazon Burkussal belépven a' társasági terembe éji kalandját elregélte! Ekkor világosodéki a' történetnek természetes folyamatja. A' régi kastély ajtajinak zárjai t. i. már roszak voltak. Burkus a' hideg éjszakákon fáztán az udvaron, a' folyosóra jött nyugvó

helyet keresni, 's a' szoba mellett elmenvén, mivel vagy annak ajtaját a' szél rántá-fel, vagy Burkusnak erős lábaitasztatá-be, kényelmesen besétált a' megnyilt szobába, 's ott a' setétben széket asztalt feldöntvén az ágyra talált, hova két első lábával fellépven hősnénk rabságába esett, 's a' hasonló nemű legborzasztóbb kísérteti meséknek megfejtésére mulatságos eszközül szolgált.

II. ORSZÁG ISMERTETÉS.

Viszhang a' Bihar vármegyei Körös völgyéről.

Köz kedvességű Jelenkorunk oktatra mulattató Társalkodójának 79-ik száma alatt, kellemteljesen írá-le K. J. ur a' Körös völgyét. Igaz, hogy ez 200 □ mértföldnyi terjedelmű megyénknek talán legkiesb része is, de megbocsájt a' jeles tudósító ur, ha leírására részint felvilágosítás, részint igazítás képpen, egy két szerény megjegyzést teendek.

Nem a' Körös völgyén ugyan, következőleg nem is a' váradi járásban, hanem a' sz. László fördőjétől jobbra, ezzel egyenes irányzatban, 's tőle alig egy fertály órányi távolságra esik még a' sz. István hegyi prépostsághoz, vagy is a' sz. Norbert szerzete jászói monostorához tartozó, 's vize alkotó részeire nézve, melly magában legtöbb kénkösavanyat (gaz hydrothionicum) foglal, talán a' bádeni fördőkhez hasonlító Félix fördője is. Eredete mind kettőnek az ős korba enyészik-el, de nevezetét, úgy látszik, ez utóbbi néhai újra alkotójától, prépost Hörker Félix urtól költsönözte. Esztendőnként mind kettő orvosi erejének számos betegek köszönik felgyógyulásukat, kivált mióta a' szent Lászlóénak vize, lép és májnyavalyák ellen ivásképpen is használtatik; azonban ezen évben a' Félix is türhetőleg kitakarítottván, most már a' tisztelt tulajdonosokhoz annál egyéb kérelmünk alig lehetne, mint hogy, mivel jelenleg a' szemérmes szépnem, akár orvoslás, akár mosódás kedvéért használván a' vizeket, a' tükör-fördőben (Spiegel-Baad) férjfiakkal vegyest, a' könyöklő karzatokon bámészkodók vizsga szemeinek, gyakorta pedig veszedelmes meghüléseknek kitétetve fürdeni kénytelenítettik, a' gazdag források ércz csők által szobákra és kádakra vezettnének; az ud-

varokon megbüszhődő, 's a' sétahelyekkel közösülést egészen elzáró posványok lecsapoltatnának, 's így a' szeméremnek, egészségnek és kényelemnek egyenlő kedvezés nyujtatnék.

K. J. ur leírása a' tájékat nem ismerő olvasóval azt gyaníttatja, mintha Sólyomkő vár tisztes dűledékei az Erdély felé vezető ország utra kilátszanának. Pedig éppen nem; mert ezek Pestes helysége határán, Élesdtől majd másfél órányira, rengeteg bikkese és zordon sziklák között, egy hármás hegy középsőjén, olly elrejtett helyen állanak, hogy csak akkor pillanthatja meg a' vándor, midőn a' Sólyom patak szikla ágyán, melly a' Gyalakúti Lázár Jánosnak Nápoly leírására

— — — — tántorog
Még is lábam, 's nem kent kerekem csikorog
Darabos körein vasa zörög morog

akarátja ellen emlékezteti, legalább 40-szer keresztül kassul, szörnyű rázkódások között haladván, végre két setét kék márvány, borzasztó függőlegességben álló fal között azon hegy aljára bukkan, mellynek észak és keleti oldalán a' hajdani vár omladványai 's merész építés maradványai II-ik Rákóczy Ferencz szerencsétlen időszakaszát gyászolják. Nagy kiterjedésű lehetett valaha ezen erősség, mert azon széditő mélységek felett levő falak, mellyek eddig az idő vas fogától menten maradtak, egymástól legalább 300 lépésnyi távolságra állanak. Ezen két fal között eső téren, mintegy közepett lombos hársak és szomorú füzekből ővedzve, irtóztató szép (schrecklich schön) helyen van egy kis kápolna. Előtte Idvezitőnk keresztben függő jelképe, mellette a' tisztes omladványok, körülte a' setét bikkese rengeteg, alatta a' kristály cseppekkel hempelygő, 's a' barna márvány falak tövébe két oldalról öszve csergedező patakocskák lassú moraja innepélyes tekintetet ad az egésznek, és szent borzadással lepvén-meg a' vándort, elandalítja a' természet csuda műveinek bámúlásába. A' kápolna sirboltjában nyugosznak Gróf Batthyány József két fíjainak, 's hitvese gróf Lázár Annának hamvai. Hát a' dűledékek 's már szanaszét begyepedzett omladványok alatt hány hazafi temettetett-el szerencsétlen honunk siralmas időszakasaiban?

's hány bajnok szendergi keresztül a' mulandóságnak örök ejszakáját? kiknek emlékezetét ezen vár alkotójával együtt a' később ivadék háladatlanul elfelejtette! A' keletre néző falak között, úgy látszik éppen a' szobák helyén, maig is éppen áll egy alig három lábnyi üregű 's még most is közel 18 ölnyi mélységű furott kut olly bő vízzel, hogy belőle kézzel is lehet meríteni. Micsoda II-ik Mózes, vagy sz. László lehetett az, ki illy szűk lyukon, és illy nagy mélységről a' sziklából vizet árasztott?

A' patak, a' vár, 's vele az uradalom, nevöket úgy látszik a' márvány szirtek hozzá férhetlen repedéseibe fészkelte, most pedig már a' vár dűledékei közé költözött sólyom madaraktól (*Falco gentilis*) vették, mellyek megyénk ropant kiterjedésű bérczes erdeji között csupán ezen vadonban, 's a' grossi sziklák, és bihori havasok körül láthatók. Évenként, mint a' vidék lakosi mondják, több aprókat költenek és nevelnek ugyan, de az erősebb him azokat, mihelyt szárnyra kelhetnek, a' környékből elüzi, úgy hogy Sólyomkőn egy párnál többet látni soha se lehet, ezt is csak akkor, midőn visitó éles hangjával haza érkezettét hirül adja.

A' sólyomkői vár és uradalom, hajdan Bocskay Istváné volt; utóbb a' Bethlen, később a' Bánffí nemzetségekre, végre a' kamarára szállott: ettől nyerte gróf Batthyáni József György, kinek két fiai József és Vincze rajta felsorozván, a' sólyomkői vagy is élesdi, és révi, másként lugosi uradalmakra szakadt. Vára legutólsó időkbén a' szerencsétlen II-ik Rákóczy Ferenczet uralta. Kapitányától függött a' Báródság, akkoriban hihetőleg katonai lábon állott nemes kerület, melly magára nézve mai napig is, mintegy külön törvényhatóságot tesz; kapitányt, kit az alispán urak egyike szokott hivatalába igtatni, fő- és alhadnagyokat, jegyzőt, ügyvédet, fő inspectort, pénztárnokot, erdőszöket szavazattal választ, kapitányi és hadnagyi székeket tart, political és törvényes ügyeit ezeken folytatja, kapitánya tiszteletbeli táblabírákat nevez s. t. Egyébiránt az egész kerület, melly Nagy Báród, Kis Báród, Cséklye, Nagy Patak, Fekete Patak, Korniczal, Beznye, és Brátka egy részecskéjéből áll, mindenekben a' megyétől függ, 's kormányzata azon rendszeren alapul,

mellyet a' megyebeli törvényszék, régibb rendszabásokból egybeszerkeztetvén kidolgozott, az 1828-ik esztendei Februarius 25-én folytatva tartatott köz-gyűlés pedig megerősített. Legközelebbi tisztujtó székét, mellyet három évenként változtat, az országgyűléséről idehaza volt érdemteltjes fő kapitánya Beöthy Ödön ur előülése alatt, folyó esztendei October 7-én tartotta. *(Végzet következik.)*

III. JELES MONDÁS.

Méltó megvetés.

Saját hived lelkeddel egyet érts,
Senkit, kivált felsőbbet meg ne sérts,
Se ne vetődj-el rut hízelkedésre.
Tudóst becsüld, a' bölcsöt felkeresd,
A' bünt gyűlöld, a' gyarlót is szeresd,
Csak a' gonosz szív méltó megvetésre.

Kis Ján.

Szerelem. Barátság. A' szerelem éltünk nyara, a' barátság tavasza 's ősze; ő általa virul legszebb reményünk, ő benne nő és nyiladoz a' szerelem bájos virága; 's elélvén a' szerelem édes álmát, ő nyujt csendes nyugalmat, valódi szerencsét, és boldogságot, éltünk őszi gyümölcszeként.

Muzáron B. E. I. közli Nagy Ágnes.

Remények. Szép álmakhoz hasonlók a' remények; vigasztalnak, emelnek, betöltik a' lelket; sokszor a' leghihetlenebb képekben tűnnek-fel; sejtéseket, vágyakat ápolnak, tervekre lelkesítnek, és merésre magosítanak.

Jean Paul után közli K. Teréz.

IV. KÖLTÉSZET.

A' bujdosók.

Kis pagonyban andalogtam
Társtalan, magán;
Kis pagonyban fűnyalábon
Ült a' szög leány.
Hó kötélke volt kezében,
Könnye úgy omolt!
Zöld mezőben szép aczélből
Sarlócskája volt.
En a' köny megihitt barátja
Hozzá lépdelek:
„Lányka! — mondám — mit keres-
gesz?”

És a' lány rebeg:
„Szánom hőszin baránykámat,
Ah! azt könnyezem!
E' kötélkén itt legelte
Mindig én kezem;
'S mig sarlócskámmal füvecskét
Vagdósék neki:
Ott a' partról ronda farkas
Jó, — és elviszi!”

„Szánlak lányka! szép siró te!
Mélyen szánlak én.”
'S megfogám a' kis kezecskét,
Csüggve szép szemén.
„Volt magamnak is baránykám,
Oly szelíd, oly jó!
Farkas vitte azt is, farkas
Sirni nem tudó! —
Sirtam én is, hasztalan volt!
Ó! ne sirj te is;
Mert keményebb a' rabló szív,
Mint az ércz paizs.”
'S völgyön, erdőn együtt járunk
A' leányka 's én,
Ó az ifju férjfi melljén,
Csüggök én szemén.
Kis kötél baráti lánczunk,
Sarló a' kardunk,
Vánkosunk a' fűnyalábka,
Hogyha nyugodunk.

G ar a y.

V. VILÁGI TELEGRAF.

Hajótörés és emlék-írás. A' legutólsó szélvész egyike által a' wales-i (angoly) grófság tengermellékén egy hajó, melly 400 irlandi földmivest vitt Canadába, törést szenvedett. A' szerencsétlen embereknek része három csajkán megmenekedett, de két száz és harmincz lett áldozatja a' dühödő hullámoknak. — A' következő két nap arra fordított, hogy a' vízbe holtak szerencsétlenségek helyén eltemettessenek. A' plebános azután aláírást nyitott-meg egy emelendő emlékszoborra, melly jelenleg el is készült 's következő felírást visel: „Itt nyugszik kétszáz és harmincz keresztény, kik midőn földi országot mennének keresni, a' mennyeit leték-meg.

Uj mód hitelezőjitelüzni. Rethel városában nem régiben történt, hogy bizonyos adóshoz három poroszló jött a' végből, hogy őt exequálnák. Az adós kimegy azonban kertjébe, 's onnét egy méh-kast felragadván midőn a' szobába érkezik, abból a' fulánkos sereget ellen-égeire bocsátja, 's a' méhek rövid ellentállás után tökéletes győzedelmét nyertek urok ellenségein.

VI. KÜLÖNFÉLE.

Utsza-kövezés kezdete. Még a' II-dik század előtt egyike se volt kikövezve a' mai nevezeteseb városoknak, kivéven Romát és Cordovát. Paris még ekkor nem dicsekedett ezzel; mert Fülöp Ágoston akkori királynak orvosa és történetírója beszéli, hogy a' király egykor ablakán, melly a' Seine partjára szolgált, kinézvén, ott egy kocsit látott a' sárban vánszorogni, mi olly kiállhatlan büzt terjesztett-el, hogy ő legott 1184-ben parancsolatot adott-ki az utszák kikövezésére. Ez időtől kezdve vette tehát fel Paris mostani nevezetét, melly előbb a' tetemes sár végett a' Romaiaktól Lutetia nevet kapott. London ez időben még nem köveztetett-ki; több fő-utszáji még csak a' 15-dik században rakattak-ki, mint például a' holborni ut 1417-ben. A' parisi polgárok ellenben már 1282-ben arra szorítottak a' bátor Fülöptől, hogy a' kövezetet házaik előtt tisztán tartsák, 's azokat ön költségeiken jobbítottassák-ki. 1609-ben az utszák köz költségen 's a' rendőség felvigyázata mellett tisztítottak. Egész a' 14-dik századig szabad volt a' Parisiaknak ablakaikból szemetet 's egyéb süpredéket az utszára vetni. Elég volt, ha háromszor egymás után „Garde l'eau!“ (vigyázat! viz.) kiáltottak. Ez 1372. 's még keményebben 1395-ben megtiltatott; valamint a' sertéseknek utszára hajtása is, 's ez ugyan azon szerencsétlenség végett, melly a' fiatal királyt Fülöpet érte. Midőn ez koronázásáról Rheims-ből vissza jöven a' st. gervais-i utszán keresztül nyargalna, egy sertés lovának lábai közé fut, 's azt elejté; a' király nagyot bukott, 's néhány nap múlva meg is halt. Nevezetes, hogy a' szent Antal rendi szerzetesek megsértésnek állíták lenni, ha disznajiknak az utsza-kóborlás megtiltat-

nék. Ennek következtetésében tehát megengedettett a' kellemes sár-turó állatocskáknak még tovább is sétálgatni Paris utszájain azon megegyezéssel, hogy mindegyik esengetyűt viseljen nyakában.

a a.

Példás büntetés. A' chinai kormány nem régiben nyomára akadt egy titkos társaságnak, melly már negyven esztendőnél tovább fen-ált. Különös, hogy a' kormány büntető-ostorát nem annyira a' társaság tagjaival, mint a' helységeknek — mellyekben az összeküldtek tartozkodtak — tisztviselőjével érezteté. Mind ezen tisztviselők részint hivataljokból elmozdítottak, részint alacson büntetésre kárhoztattak. De még különösb az, hogy a' felséges Chán büntető hatalmát még azokra is kiterjeszté, kik vagy előbb léptek ki már tisztségekből, vagy már megis haltak.

Szokatlan tünemények a' honi litteratura egén. — Tanító. Tudod e' kis fiam! hol és minő fényben tűn fel az idén is honi Auróránk? — Gyermek. A' tavasszal egy író azt jövendőlé, hogy az idén napkelet és napnyugot felől egyszerre két Auróra tűnend fel. — Tanító. 'S feltűntek-e már? — Gyermek. Még pusztá szemmel ugyan nem láthatók, hanem egy könyváros már messzelátó csőjén látja mind a' kettőt, 's azt állítja, hogy az egyik igaz, a' másik pedig csak Pseudo — Auróra. — Tanító. Ó boldog hon! mellynek egén egyszerre 4 féle hajnal piroslik! Szekrényesy.

VII. NEVETTETŐ PILULA.

„Mit olvas a' kisasszony olly figyelemmel?“ kérdezé B. ur. — „Ó egy gyönyörű munkát a' gazdaságról.“ — „A' gazdaságról? val-lyon kiírta?“ — „Ej maga hamis, hogy kérdezhet olyat? hiszen a' könyv nincsen írva, hanem nyomtatva.“ X.

Bizonyos képiro elvégezvén egy tájfestményt kéré barátját, mondaná ki a' felől ítéletét. „Az nem rossz — felele ez — hanem úgy vélem, ezek az emberek itt a' fa alatt kevéssé gorombán vannak festve,“ — „Annak úgy kell lenni — közbe vág a' képiro — hiszen parasztok.“ Nagy Ignácz.

S z ó r e j t v é n y .

Szép egész az Alkotó	Hogy nevének elsejít
Legszébb remeke,	Tőle el vegyék:
Úri háznak bájoló	'S lenne végző ketteje,
Kedves gyermeke;	'S az minél előbb,
De bár szép, bár boldogit,	Lenne Fercsi szép neje
Vágyja egyre ég,	A' gonoszka szép.
	Beszédlite.

Előbbi rejtvény: Kandalló.

Szerkezi Róth krepf G á b o r, halpiarcz 86 szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi urak utszája 612.